

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра суспільних наук
Навчальний рік 2023/2024

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

«Соціальна політика»
(назва освітнього компоненту)

Нормативний освітній компонент

Форма здобуття освіти очна

Галузь знань 23 «Соціальна робота»
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 231 «Соціальна робота»
(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма «Соціальна робота»

першого бакалаврського рівня вищої освіти

Курс II

Розглянуто на засіданні кафедри
суспільних наук ХНМУ

Протокол від 26 серпня 2022 р. № 3

Завідувач кафедри

Робак І.Ю.

Схвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем загальної та
передфахової підготовки

Протокол від 31 серпня 2022 р.
№ 1

Голова

Вовк О. Ю.

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Чернуха Олександр Васильович, доцент, кандидат історичних наук

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Прізвище, ім'я, по батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь

- Арзуманова Тетяна Володимирівна, доцент, кандидат історичних наук, tv.arzumanova@knmu.edu.ua
- Троценко Олексій Володимирович, старший викладач, ov.trotsenko@knmu.edu.ua

Професійні інтереси, посилання на профайл викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше)

Історія, культурологія, соціальна політика

Контактний телефон (057)707-73-37

Консультації відповідно до графіка, розміщеного на інформаційному стенді кафедри.

Локація:

Пр. Науки, 4, м. Харків, Харківський національний медичний університет, Головний корпус, 3 поверх, кафедра суспільних наук

ВСТУП

Силабус освітнього компоненту «Соціальна політика» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Медицина» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), фахівців першого (бакалаврівського) рівня, галузі знань 23 «Соціальна робота», спеціальності – 231 Соціальна робота (денна форма навчання).

Опис освітнього компоненту (анотація). Компонент націлений на поглиблене вивчення питання забезпечення прав, потреб та інтересів людини як найвищої соціальної цінності; процеси соціалізації, соціальної адаптації й інтеграції особистості; реалізація завдань і функцій у сфері соціального захисту населення; допомога та підтримка осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах тощо.

Предметом вивчення курсу є аналізувати соціально значущі проблеми та процеси, навчити розуміти сутність та соціальне значення своєї майбутньої професії, допомогти йому адекватно реагувати на соціальне середовище. На розгляд студентам запропоновано такі теми, вивчення яких сприятиме формуванню здатності аналізувати соціально значущі проблеми і процеси, розуміти суспільне значення своєї майбутньої професії.

Міждисциплінарні зв'язки. Вивчення освітнього компоненту «Соціальна політика» у системі підготовки фахівців магістерського рівня галузі знань 23 «Соціальна робота». «Соціальна політика» предметно інтегрується з дисциплінами, які забезпечують гуманітарну підготовку студентів-бакалаврів: «Історія України та української культури», «Філософія», «Соціальна і демографічна статистика»

Пререквізити. Вивчення компоненту не передбачає обов'язкової попередньої підготовки, для іноземних студентів курс є пропедевтичним.

Постреквізити. «Соціальна політика» предметно інтегрується з вибірковими дисциплінами: «Історія України та української культури», «Філософія», «Соціальна і демографічна статистика», «Теорія соціальної роботи» «Політологія», «Краєзнавство», «Історія охорони здоров'я в Харкові», «Медицина і політика». Дані курси мають вивчатися або разом з цією дисципліною, або по завершенні її вивчення.

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

1.1. Метою викладання освітнього компоненту є: підготовка фахівців, здатних розв'язувати складні спеціалізовані задачі та прикладні проблеми соціальної сфери, у тому числі управління соціальними процесами та процесами, що мають місце в індивідуальному розвитку особистості, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов, та зорієнтованих на подальшу фахову самоосвіту.

1.2. Основними завданнями вивчення компоненту є: підготовка медичного спеціаліста, здатного аналізувати соціально значущі проблеми та процеси, навчити розуміти сутність та соціальне значення своєї майбутньої професії, допомогти йому адекватно реагувати на соціальне середовище. На розгляд

студентам запропоновано такі теми, вивчення яких сприятиме формуванню здатності аналізувати соціально значущі проблеми і процеси, розуміти суспільне значення своєї майбутньої професії.

1.3. формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП та Стандарті).

1.3.1. Вивчення освітнього компоненту забезпечує опанування здобувачами вищої освіти **компетентностей:**

- **інтегральна:**

- здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов;

- **загальні:**

- ЗК1 – Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК2 – Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- ЗК3 – Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу ;
- ЗК4 – Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях ;
- ЗК5 – Здатність планувати та управляти часом ;
- ЗК6 – Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- ЗК7 – Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- ЗК8 – Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій ;
- ЗК9 – Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями ;
- ЗК10 – Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел ;
- ЗК11 – Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми ;
- ЗК12 – Здатність приймати обґрунтовані рішення ;
- ЗК15 – Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

- **спеціальні (фахові, предметні):**

- ФК1 – Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та компетентності (ФК) основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного) ;
- ФК2 – Здатність прогнозувати перебіг різних соціальних процесів ;

- ФК5 – Здатність до виявлення, соціального інспектування і оцінки потреб вразливих категорій громадян, у тому числі які опинилися в складних життєвих обставинах;
- ФК6 – Знання і розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб;
- ФК7 – Здатність до співпраці у міжнародному середовищі та розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці;
- ФК9 – Здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів;
- ФК10 – Здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення;
- ФК12 – Здатність ініціювати соціальні зміни, спрямовані на піднесення соціального добробуту;
- ФК13 – Здатність до розробки та реалізації соціальних проектів і програм;
- ФК15 – Здатність взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних груп та громад;
- ФК16 – Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи;
- ФК18 – Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері;
- ФК20 – Здатність до сприяння підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної допомоги та надання підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах

1.3.2. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття здобувачами вищої освіти наступних програмних результатів навчання:

- ПРН 1 – здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами;
- ПРН 2 – вільно спілкуватися усно і письмово державною та іноземною мовами з професійних питань;
- ПРН 3 – ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід;
- ПРН 4 – формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми;
- ПРН 8 – критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціально-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях;
- ПРН 10 – аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах;
- ПРН 14 – самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна соціальна допомога;

- ПРН 15 – приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки;
- ПРН 17 – встановлювати та підтримувати взаємини з клієнтами на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів соціальної роботи, надавати їм психологічну підтримку й наснажувати клієнтів;
- ПРН 19 – виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв’язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин;
- ПРН 21 – демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень;
- ПРН 22 – демонструвати вміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей;
- ПРН 23 – Конструювати процес та результат соціальної роботи в межах поставлених завдань, використовувати кількісні та якісні показники, коригувати план роботи відповідно до результатів оцінки

1.3.3. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття здобувачами вищої освіти наступних **соціальних навичок (Soft skills)**: комунікативність (реалізується через: метод роботи в парах та групах, мозковий штурм, метод самопрезентації), робота в команді (реалізується через: метод проектів, ажурна пилка), конфлікт-менеджмент (реалізується через: метод драматизації, ігрові методи), тайм-менеджмент (реалізується через: метод проектів, робота в групах, тренінги), лідерські навички (реалізується через: робота в групах, метод проектів, метод самопрезентації).

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика освітнього компоненту	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 23 «Соціальна робота»	Нормативна	
Загальна кількість годин - 180	Спеціальність: 231 «Соціальна робота»	Рік підготовки:	
		-	2-й
		Семестр	
-	3-й		

		Лекції
		20
Годин для денної форми навчання: аудиторних – 90 самостійної роботи студента - 90	Освітньо-кваліфікаційний рівень: I бакалаврський ОПП «Соціальна робота»	Практичні, семінарські
		70 год.
		Лабораторні
		-
		Самостійна робота
		90 год.
		Індивідуальні завдання:
-		
		Вид контролю: діф. залік

2.1 Опис дисципліни

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
1.	Сутність соціальної політики	2	Вступна, оглядова, проблемна, бінарна
2.	Основні напрямки здійснення соціальної політики	2	Оглядова, проблемна, бінарна
3.	Історичні аспекти формування соціальної політики	2	Оглядова, проблемна, бінарна
4.	Соціальна політика у сфері регулювання людських відносин	2	Оглядова, проблемна, бінарна
5.	Соціальна політика основних світових структур	2	Оглядова, проблемна, бінарна
6.	Сутність і напрямки соціального захисту	2	Оглядова, проблемна, бінарна
7.	Особистісно професійні характеристики соціального працівника	2	Оглядова, проблемна, бінарна
8.	Загальна характеристика соціального страхування	2	Оглядова, проблемна, бінарна
9.	Держава загального добробуту	2	Оглядова, проблемна, бінарна
10.	Інформаційне забезпечення соціальної політики	2	Оглядова, проблемна, бінарна, завершальна
Всього лекційних годин		20	

2.2.2 Семінарські заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Сутність соціальної політики	6	проблемне навчання, ділові ігри, «мозковий штурм», робота в групах, розвивальне навчання, різномірівне навчання, евристичні бесіди, дискусії та дебати, презентаційний метод, метод проектного навчання, організація екскурсій до музеїв та на виставки	Усне опитування, тестове опитування в системі MOODLE
2.	Основні напрямки здійснення соціальної політики	8		
3.	Історичні аспекти формування соціальної політики	6		
4.	Соціальна політика у сфері регулювання людських відносин	8		
5.	Соціальна політика основних світових структур	6		
6.	Сутність і напрямки соціального захисту	8		
7.	Особистісно професійні характеристики соціального працівника	6		
8.	Загальна характеристика соціального страхування	8		
9.	Держава загального добробуту	6		
10.	Інформаційне забезпечення соціальної політики	8		
Всього семінарських годин		70		

2.2.3 Практичні заняття не передбачені

2.2.4. Лабораторні заняття не передбачені

2.2.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Сутність соціальної політики	9	проблемне навчання, робота в групах, розвивальне	Усне опитування, тестове опитування в системі
2.	Основні напрямки здійснення соціальної політики	9		

3.	Історичні аспекти формування соціальної політики	9	навчання, різнорівневе навчання, презентаційний метод, метод проектного навчання	MOODLE, участь у наукових конференціях		
4.	Соціальна політика у сфері регулювання людських відносин	9				
5.	Соціальна політика основних світових структур	9				
6.	Сутність і напрямки соціального захисту	9				
7.	Особистісно професійні характеристики соціального працівника	9				
8.	Загальна характеристика соціального страхування	9				
9.	Держава загального добробуту	9				
10.	Інформаційне забезпечення соціальної політики	9				
Всього годин		90				

Методи навчання. На лекціях і семінарських заняттях рекомендується використовувати такі педагогічні методи: проблемного навчання, ділові ігри, «мозковий штурм», робота в групах, розвивальне навчання, різнорівневе навчання (з урахуванням можливостей сильних і слабких здобувачів вищої освіти), евристичні бесіди, дискусії та дебати, презентаційний метод (підготовка здобувачем вищої освіти доповіді-презентації), метод проектного навчання (підготовка студентом самостійного дослідження), організація екскурсій до музеїв та на виставки.

Методи контролю (наводяться лише ті, що використовуються під час викладання дисципліни):

Поточний контроль. У ході поточного контролю використовуються методи індивідуального та фронтального опитування, письмове тестування, написання творчих робіт (есей, рецензія, огляд, власне висловлювання), метод мікрофону, розв'язання проблемних завдань, робота з джерелами і науковою літературою, перегляд фільмів з подальшим обговоренням, робота в групах, перевірочні контрольні роботи.

Підсумковий контроль здійснюється на останньому занятті у формі підсумкового заняття, що включає контроль усіх видів підготовки, передбачених програмою навчальної дисципліни. За результатами навчальної діяльності виставляється залік за двобальною шкалою «зараховано» – «не зараховано». Також виставляється оцінка за традиційною шкалою.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти здійснюється на підставі [«Інструкція з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ»](#) (табл. 1,3,7).

Таблиця 1

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу (для дисциплін, що завершуються ДЗ)

4-бальна шкала	120-бальна шкала	4-бальна шкала	120-бальна шкала
5	120	3.91-3,94	94
4.95-4,99	119	3.87-3,9	93
4.91-4,94	118	3.83- 3,86	92
4.87-4,9	117	3.79- 3,82	91
4.83-4,86	116	3.74-3,78	90
4.79-4,82	115	3.7- 3,73	89
4.75-4,78	114	3.66- 3,69	88
4.7-4,74	113	3.62- 3,65	87
4.66-4,69	112	3.58-3,61	86
4.62-4,65	111	3.54- 3,57	85
4.58-4,61	110	3.49- 3,53	84
4.54-4,57	109	3.45-3,48	83
4.5-4,53	108	3.41-3,44	82
4.45-4,49	107	3.37-3,4	81
4.41-4,44	106	3.33- 3,36	80
4.37-4,4	105	3.29-3,32	79
4.33-4,36	104	3.25-3,28	78
4.29-4,32	103	3.21-3,24	77
4.25- 4,28	102	3.18-3,2	76
4.2- 4,24	101	3.15- 3,17	75
4.16- 4,19	100	3.13- 3,14	74
4.12- 4,15	99	3.1- 3,12	73
4.08- 4,11	98	3.07- 3,09	72
4.04- 4,07	97	3.04-3,06	71
3.99-4,03	96	3.0-3,03	70
3.95- 3,98	95	Менше 3	Недостатньо

4.1 Рекомендації щодо проведення ДЗ

4.1.1 Диференційований залік проводиться викладачем групи, або іншим викладачем кафедри на останньому практичному занятті.

4.1.2 Кафедра суспільних наук визначає методику проведення диференційованого заліку, що відображається у програмі навчальної дисципліни та силабусі.

4.1.3 ДЗ передбачає наступні контрольні елементи:

1) Завдання щодо оцінювання теоретичних знань за всіма темами дисципліни за таблицями: 7 «Оцінювання теоретичних знань та практичних навичок, якщо вони представлені в одному білеті», що додається (додаток 7);

2) Оцінювання засвоєння практичних навичок під час проведення диференційованого заліку за таблицями: 7 «Оцінювання теоретичних знань та практичних навичок, якщо вони представлені в одному білеті», що додаються (додаток 7);

Таблиця 7

Оцінювання теоретичних знань та практичних навичок, якщо вони представлені в одному білеті

Кількість питань	«5»	«4»	«3»	Відповідь за білетами, які включають теоретичну та практичну частини дисципліни	За кожен відповідь студент одержує від 10 до 16 балів, що відповідає: «5» - 16 балів; «4» - 13 балів; «3» - 10 балів.
1	16	13	10		
2	16	13	10		
3	16	13	10		
4	16	13	10		
5	16	13	10		
	80	65	50		

Таблиця 3

Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою та чотирибальною (національною) шкалою

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

Для дисциплін, вивчення яких закінчується у поточному семестрі, а формою контролю є «диференційований залік» передбачається що, допуск до ДЗ розраховується у балах ЗНД від 70 до 120 балів. Безпосередньо ДЗ оцінюється від 50 до 80 балів. Оцінка з дисципліни є сума балів за ЗНД, ІЗЗ та ДЗ і складає від 120 до 200 балів.

3.2. Питання до заліку:

1. Соціальна політика: об'єкти, суб'єкти, зміст, мета і функції
2. Правова та інституційна база соціальної політики
3. Інструменти соціальної політики: їх характеристика і використання
4. Фінансування соціальної політики
5. Умови реалізації соціальної політики
6. Суб'єкти соціальної політики

7. Принципи реалізації соціальної політики
8. Витоки соціальної політики у XVI – I пол. XIX ст.
9. Еволюція соціальної політики в II пол. XIX – I пол. XX ст.
10. Формування концепції соціальної держави у середині XX ст., криза 70-х рр. та її подолання
11. Соціальні відносини як об'єкт соціальної політики. Соціальна структура суспільства
12. Соціально-класові відносини і соціальна політика
13. Соціальна політика, спрямована на регулювання етнонаціональних відносин
14. Соціальна політика, спрямована на регулювання сімейно-шлюбних відносин
15. Організація Об'єднаних Націй як суб'єкт міжнародної соціальної політики
16. Принципи та особливості діяльності спеціалізованих міжнародних організацій
17. Засоби формування соціальної політики міжнародними організаціями
18. Соціальний захист і соціальне забезпечення. Активна і пасивна спрямованість соціального захисту
19. Принципи соціального захисту в Україні
20. Сучасні проблеми соціального захисту в розвинених країнах світу і шляхи їх розв'язання
21. Основні поняття соціального страхування
22. Види соціального страхування
23. Кошти і тарифи в соціальному страхуванні
24. Класифікація держав загального добробуту
25. Моделі держави загального добробуту
26. Держава загального добробуту в Україні
27. Система соціальної політики в Україні
28. Нормативно-правове регулювання соціальної політики в Україні
29. Взаємодія соціальної роботи та молодіжної політики.
30. Діяльність суб'єктів молодіжної політики.
31. Реалізація соціальної політики ООН в Україні
32. Соціальна політика СОТ щодо України
33. Міжнародна організація праці та її вплив на соціальну політику в Україні
34. Молодіжна політика як складова соціальної політики в Україні
35. Основні функції державної молодіжної політики
36. Сутність, особливості та основні напрямки державної молодіжної політики в Україні
37. Соціальне нормування
38. Бідність як суспільно-історичне явище
39. Сутність і завдання соціальної допомоги

3.3. Контрольні питання до семінарських занять

Тема 1. Сутність соціальної політики.

1. Соціальна політика: об'єкти, суб'єкти, зміст, мета і функції.
2. Правова та інституційна база соціальної політики.
3. Інструменти соціальної політики: їх характеристика і використання.
4. Фінансування соціальної політики.

Тема 2. Основні напрямки здійснення соціальної політики.

1. Загальні засади та умови реалізації соціальної політики.
2. Суб'єкти соціальної політики.
3. Принципи реалізації соціальної політики.
4. Організаційно управлінські моделі реалізації соціальної політики.

Тема 3. Історичні аспекти формування соціальної політики.

1. Витоки соціальної політики у XVI – I пол. XIX ст.
2. Еволюція соціальної політики в II пол. XIX – I пол. XX ст.
3. Формування концепції соціальної держави у середині XX ст., криза 70-х рр. та її подолання.
4. Становлення та розвиток соціальної роботи в Україні.

Тема 4. Соціальна політика у сфері регулювання людських відносин.

1. Соціальні відносини як об'єкт соціальної політики.
2. Соціальна структура суспільства.
3. Соціально-класові відносини і соціальна політика.
4. Соціальна політика, спрямована на регулювання етнонаціональних відносин.
5. Соціальна політика, спрямована на регулювання сімейно-шлюбних відносин.

Тема 5. Соціальна політика основних світових структур.

1. Соціальна політика світових структур.
2. Організація Об'єднаних Націй як суб'єкт міжнародної соціальної політики.
3. Принципи та особливості діяльності спеціалізованих міжнародних організацій.
4. Засоби формування соціальної політики міжнародними організаціям.

Тема 6. Сутність і напрямки соціального захисту.

1. Соціальний захист і соціальне забезпечення.
2. Активна і пасивна спрямованість соціального захисту.
3. Принципи соціального захисту в Україні.
4. Сучасні проблеми соціального захисту в розвинених країнах світу і шляхи їх розв'язання.

Тема 7. Особистісно професійні характеристики соціального працівника.

1. Кваліфікаційні вимоги до соціального працівника.
2. Сфери діяльності та функції соціального працівника: аналіз предметної сфери соціальної роботи; обов'язки соціального працівника та його професіоналізм; функціональний аспект діяльності соціального працівника.
3. Етика соціального працівника: сутність поняття «професійна етика»; етичні принципи соціального працівника.

Тема 8. Загальна характеристика соціального страхування.

1. Поняття соціального страхування. Поняття, види та принципи соціального страхування.
2. Управління загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням.
3. Особливості медичного страхування.

Тема 9. Держава загального добробуту.

1. Поняття держави загального добробуту.
2. Класифікація поняття «держави добробуту».
3. Моделі функціонування соціальної держави в сучасному світі.

Тема 10. Інформаційне забезпечення соціальної політики.

1. Сутність інформації, її виробництво, відтворення та використання.
2. Поняття "соціальна інформація", її джерела та канали циркуляції.
3. Соціальний моніторинг як складова інформаційного забезпечення соціального менеджменту.
4. Використання інформаційних технологій в управлінні соціальними процесами.

3.4. Індивідуальні завдання формуються відповідно до контенту наукових конференцій, який щорічно затверджується планом роботи кафедри суспільних наук. Специфіка індивідуальних завдань для здобувачів вищої освіти погоджується з викладачем. Відповідно до [«Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ»](#) здобувач вищої освіти може підвищити оцінку шляхом виконання індивідуальних завдань (участь з доповідями в студентських конференціях, профільних олімпіадах, підготовка аналітичних оглядів з презентаціями тощо), що в разі успіху додає до 10 балів як заохочення.

3.5. Правила оскарження оцінки

Якщо здобувач вищої освіти не задоволений результатами оцінювання його навчальної діяльності і виявив бажання оскаржити оцінку з предмету, він має право звернутися до керівництва кафедри та/або декана відповідного факультету з проханням провести повторне оцінювання його знань. Якщо вимоги здобувача вищої освіти мають під собою підстави, кафедрою/деканатом створюється спеціальна комісія для проведення повторного оцінювання.

4. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Вимоги дисципліни

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю і вчасно, якщо у здобувачів вищої освіти виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою, яку викладач надасть на першому практичному занятті.

Під час навчального процесу важливо дотримуватися таких правил:

- повага до колег;
- толерантність до інших та їхнього досвіду;

- сприйнятливість і непередженість;
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента;
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів;
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від здобувачів вищої освіти очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Відвідування занять та поведінка

Очікується, що здобувачі вищої освіти відвідуватимуть всі лекційні та семінарські заняття. Якщо вони пропустили заняття, необхідно відпрацювати його (згідно графіку на інформаційному стенді кафедри).

Під час занять дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття.

заборонено:

- їсти (за винятком осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні напої або наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність інших людей;
- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, стелі, засмічувати приміщення і території);
- галасувати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і коридорах під час занять.

Використання електронних пристроїв

Використання електронних пристроїв у навчальному процесі допускається без обмежень за винятком тих випадків, які можуть перешкодити процедурі об'єктивного оцінювання знань студентів.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами

Проведення навчального процесу здійснюється з урахуванням вимог сучасного українського законодавства відносно осіб з особливими освітніми потребами та регулюється нормативними документами університету.

Рекомендації щодо успішного складання дисципліни

У процесі підготовки до практичних занять здобувачам вищої освіти необхідно опрацювати матеріали допоміжної літератури. Вітається активна участь під час обговорення в аудиторії, здобувачі вищої освіти мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати.

Заохочення та стягнення

Відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності при Європейській кредитно-трансферній системі організації навчального процесу у ХНМУ» здобувач вищої освіти може підвищити оцінку за модуль шляхом виконання індивідуальних завдань (участь з доповідями в студентських конференціях, профільних олімпіадах, підготовка аналітичних оглядів з презентаціями тощо), що в разі успіху додає до 10 балів як заохочення.

Техніка безпеки

На першому занятті з курсу буде роз'яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Кожен здобувач вищої освіти повинні знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

Порядок інформування про зміни у силабусі

Про можливі зміни в силабусі буде повідомлено на сторінці кафедри офіційного сайту ХНМУ і в кафедральній директорії системи MOODLE, а також через відповідний деканат.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Одним з елементів академічної культури, що їх прищеплює університет, є розуміння студентом недопустимості будь-яких запозичень без належних посилань. Враховуючи це, головним завданням викладачів є формування в студентів навичок самостійної роботи, інтересу до навчання та суспільно значущих цінностей. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницький пошук.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Актуальні проблеми соціальної політики України: Навчальний посібник / За заг. ред. А.О. Ярошенко / А.О. Ярошенко [та інш.] - К., 2012. – 222 с.
2. Закон України “Основи законодавства України Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування” від 14.01.1998 р. №16/98ВР зі змінами та доповненнями.
3. Закон України “Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії” від 05.10.2000 р. №2017 – III зі змінами та доповненнями.
4. Закон України „Про реабілітацію інвалідів в Україні” від 06.10.2005 р. №2961 – IV зі змінами та доповненнями.
5. Конвенція про професійну реабілітацію та зайнятість інвалідів № 159 (ратифікована Законом України № 624-IV від 06.03.2003 р.).
6. Концепція соціального забезпечення населення України, від 21.12.1993 р. № 3758–12.
7. Положення “Про Міністерство праці і соціальної політики України”, затверджене Указом Президента України від 01.12.1997 р. №1319/97.
8. Указ Президента України “Про основні напрями вдосконалення системи соціальних виплат населенню” від 10.05. 2006 р. № 359/2006.
9. Березіна С. Б. Сфери та рівні соціальної політики в контексті ризик менеджменту соціальних ризиків. Інтелект XXI. 2018 № 4. С. 36-40

10. Богач К. В. Соціальне партнерство як спосіб інтеграції інтересів трудового колективу підприємства. Сучасні проблеми менеджменту : матеріали XIV міжнар. наук.-практ. конф. — К., 2018. — С. 82–84.
11. Болотов В. А. Компетентностная модель: от идеи к образовательной программе / В. А. Болотов, В. В. Сериков // Педагогика. – 2003. – № 10. – С. 8 – 14.
12. Волгин Н. А., Гриценко Н. Н., Шарков Ф. И. Социальное государство : Учебник. – М., 2004. – 416 с.
13. Грiневська С. Соціальні ресурси розвитку регіону в умовах децентралізації. Економiст. 2016. №8. С. 13-20.
14. Дегтяр А. О., Бородін О. Д. Основні складові механізму державного управління соціально-культурною сферою. Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 7. С. 109-114.
15. Захарчин Р. М. Особливості та стратегічні завдання сучасного менеджменту організацій. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2015. № 14. С. 66-68.
16. Іванова О. Л. Соціальна політика: теоретичні аспекти. — К., 2003. — 107 с.
17. Колбіна Л. А. Менеджмент соціальної роботи : навч. посіб. Одеса, 2017. 406 с.
18. Кучменко Е. М., Шелега О. О. Специфіка ринку зайнятості України: вдосконалення діяльності особистості з питань професійного навчання населення. /Державне управління та державна служба зайнятості (питання теорії та виклики практики) – К., 2008. – С.122-135.
19. Людський розвиток в Україні: можливості та напрямки соціальних інвестицій (колективна науково-аналітична монографія) / За ред. Е.М. Лібанової. – К., Держкомстат України, 2006. – 424 с.
20. Менеджмент соціального страхування: Навчальний посібник / Л.Б. Баранник, В.В. Даценко, Л.О. Заволока, Н.М. Ткаченко. Дніпропетровськ, 2010. 204 с.
21. Міщенко Д. А., Міщенко Л. О. Удосконалення фінансування соціальної інфраструктури в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 22. С. 13-16
22. Пачева Н. О. Соціальний капітал як основа розвитку ефективного менеджменту. Наукові праці SWORLD. 2016. №45. С. 4-8
23. Савінова Н.А., Ярошенко А.О., Литва Л.А. Правове забезпечення соціальної політики в умовах розвитку інформаційного суспільства. – К., 2012. – 270 с.
24. Скуратівський В. А., Палій О. М. Основи соціальної політики. — К., 2002. — 199 с.
25. Соціальне управління у контексті саморегуляції соціального організму країни : [монографія] / Володимир Бех, Юлія Бех, Сергій Попов ; [за наук . ред. д-ра філос. наук, проф. В. П. Беха]. - Запоріжжя , 2012. - 571 с.

26. Становлення ідеологічних засад соціальної політики в сфері соціального захисту населення в Україні» / за заг. ред. А.О. Ярошенко // Л.А. Литва, Н.Б. Отрешко, С.В. Пасічніченко. – К., 2013.
27. Холковська І. Л. Соціальна компетентність як умова успішної самореалізації особистості. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія. 2016. №47. С. 63-671.
28. Шедяков В. Є. Організаційно-управлінські відносини як стратегічний ресурс розвитку. Формування ринкових відносин в Україні. 2016. №3. С. 23-30
29. Ярова Л. «Соціальний менеджмент» та «соціальна держава» у традиції європейської культури і практики. Вісник НТУУ «КПІ». 2013. №2. С. 36-40.
30. Ярошевська О. В. Придатність до створення крос-функціональних команд організаційних структур управління промисловими підприємствами. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 9. С. 54-57

Допоміжна

1. Горемікіна Ю. В. Моніторинг і оцінювання якості та ефективності соціальних послуг: прикладний аспект. Соціальна і демографічна економіка. 2016, № 3 (28): 122–132 25.
2. Лисенко В.В., Приходько І. А. Вплив функцій та технологій самоменеджменту на розвиток персоналу. Інфраструктура ринку. 2018. №19. С. 251-256
3. Менеджмент соціокультурної діяльності як напрям наукового та технологічного знання / наук. ред. О. Ю. Щербина-Яковлева. Депонований рукопис. Суми, Репозитарій СумДУ, 2018. 207 с.
4. Сорока О. В. Технологічний процес самоменеджменту. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2018. № 1. С. 132-140
5. Яценко В. Пенсійна солідарність по-американськи // Україна: аспекти праці. — 2001. — № 1.
6. Social Policy / Edited by Nick Manning. — Oxford. University Press. 1999.
7. Social Policy and Social Justice. The IPPR. Reader / Ed. by Jane Franklin. — Cambridge. Polity. 1998. — 316 p.
8. Readings in Social Welfare. Theory and Policy / Ed. by Robert E. Kuenne. — Oxford. Blackwall Publishers. 2000.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Амоша О.І., Шамілева Л.Л. Роль та місце соціальних ресурсів в системі місцевого самоврядування. URL:
file:///C:/Users/%D0%90%D0%BD%D0%B4%D1%80%D1%96%D0%B9/Desktop/vkpnuen_2016_11_41.pdf

2. Максименюк М. Ю., Нікітенко В. О. Формування парадигми інформаційно-комунікативного суспільства як різновиду складної соціальної системи і взаємодії. URL:
file:///C:/Users/%D0%90%D0%BD%D0%B4%D1%80%D1%96%D0%B9/Desktop/znpvgvzdia_2016_66_27.pdf
3. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: Закон України від 05.10.2000 № 2017-III // www.rada.org.ua
4. Співак Я. О. Соціальний захист дітей та молоді: міждисциплінарний аспект. URL: <http://www.enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/19832/1/Spivak.pdf>
5. Сторінка кафедри суспільних наук ХНМУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=141%3A2011-05-14-19-10-49&catid=7%3A2011-05-09-09-08&Itemid=27&lang=uk
6. <http://dls.udpu.org.ua/> <http://www.info-library.com.ua>
7. <http://www.nbu.gov.ua>
8. www.nbu.gov.ua – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського